

Broj 6

listopad 2007.

STVARANJE VRIJEDNOSTI U BANKARSTVU:

O ekonomskom utjecaju bankarskog sektora u Hrvatskoj

Sažetak

Procjenjuje se da banke i povezane financijske tvrtke s 1,7% udjela u ukupnoj zaposlenosti u Hrvatskoj stvaraju 4,5% bruto dodane vrijednosti što predstavlja tek izravni, mjerljivi razvojni učinak. Neizravni su učinci daleko veći. Natprosječna produktivnost u bankovnom sektoru povezana je s upošljavanjem natprosječno obrazovane radne snage i isplatom gotovo 50% većih dohodaka od prosjeka gospodarstva. Udjel isplaćene dividende u bruto dobiti nalazi se u padu tako da na jednu jedinicu isplaćene dividende - dolazi deset jedinica dodane vrijednosti.

Mišljenja i rezultati koji se iznose i prikazuju u ovom dokumentu ne predstavljaju službena stajališta Hrvatske udruge banaka. Analizu je pripremila Arhivanalitika za Hrvatsku udruhu banaka.

Uvod

Ponekad se na neke stvari toliko naviknemo da prestanemo razmišljati o njima jer se jednostavno podrazumijevaju. Tako ekonomisti u većini zemalja uopće i ne raspravljaju o tome pridonosi li bankarski sustav razvoju gospodarstva. Ekonomska je teorija po tome pitanju vrlo jasna – kvalitetno financijsko posredovanje osigurava optimalnu alokaciju resursa u najproduktivnije investicije te na taj način raste alokativna efikasnost, a samim se time povećava ekonomski rast. Iako će gotovo svaki ekonomist vrlo jednostavno objasniti zašto je bankarski sustav poželjan, u domaćoj se javnosti rijetko govori o tome koliko su banke korisne i poželjne.

Češće se čuju suprotni tonovi. Površni promatrač koji o bankama pročita pojedine naslove iz novina ili promotri mišljenje dijela javnosti lako bi mogao steći pogrešan dojam da banke u Hrvatskoj zarađuju ekstraprofite jer navodno naplaćuju izuzetno visoke kamate na kredite, potiču neracionalnu potrošnju stanovništva koja se očituje visokim deficitima na tekućem računu bilance plaćanja te su najodgovornije za porast vanjskoga duga. Ukratko, stječe se dojam da je doprinos banaka gospodarskom razvitku najblaže rečeno – dvojben.

Zbog toga u ovom broju analiza tražimo odgovore na dva temeljna pitanja. Prvo je pitanje više hipotetičke naravi: što bi bilo kada banke uopće ne bi postojale? Na ovo je pitanje gotovo nemoguće dati precizan odgovor jer je bankarstvo toliko ukorijenjeno u samim temeljima društva da je teško za pretpostaviti da bi neko gospodarstvo danas uopće moglo funkcionirati bez bilo kakvog oblika financijskog posredovanja. No, traženje odgovora na to pitanje korisno je jer podsjeća na to koja je uloga bankarskog sektora u procesu alokacije resursa te objašnjava zašto banke kao financijski posrednici mogu imati prednost pred izravnim oblicima financiranja poput izdavanja vrijednosnih papira.

Drugo je pitanje kolika je neto ekonomska korist od bankarstva koja se odražava u cjelokupnom gospodarstvu. Pritom ćemo uzeti u obzir mjerljive učinke (poput visine plaća zaposlenih, ukupno plaćenih poreza na dobit banaka i sl.), ali ćemo pokušati navesti i druge multiplikativne učinke kako bismo pružili potpuniju sliku utjecaja bankarskog sektora na cjelokupno gospodarstvo. Nažalost, ne možemo izravno računati cjeloviti ekonomski efekt bankarskog sektora, pa je ova analiza vrlo ograničena. Kada bi postojala sofisticirana statistika, tada bi bilo moguće računati ne samo izravan utjecaj koji uključuje elemente poput zaposlenosti, konačnog outputa ili fiskalnog doprinosa bankarskog sektora, već i razne neizravne utjecaje. Tako bi se - prema metodologiji konzultantske kuće Oxford economics specijalizirane za analizu ekonomske koristi pojedinih sektora u gospodarstvu, mogle kvantificirati i kategorije utjecaja na zaposlenost i ukupan output svih ostalih sektora povezanih s promatranim sektorom (u

Banke imaju izravne i neizravne učinke na cjelokupno gospodarstvo.

slučaju bankarskoga sektora najjači se izravni učinci osjećaju u ICT sektoru, sektoru fizičke zaštite i sektoru pravnih usluga). Mogao bi se pratiti i inducirani utjecaj na zaposlenost i output u onim sektorima u kojima se pojavljuje značajna potrošnja zaposlenika iz bankarskog i s njime povezanih sektora te katalizatorski utjecaj na povećanu produktivnost i efikasnost u ostalim sektorima u gospodarstvu. S obzirom na nepostojanje potrebnih statistika, o ovim se učincima za sada može nagađati ili se eventualno mogu pretpostaviti na temelju analize drugih zemalja. Stoga ćemo se ovdje zadržati na procjeni izravnih učinaka bankarskog sustava na domaće gospodarstvo, a širu analizu ostavit ćemo za neka buduća istraživanja.

I. Utjecaj banaka na gospodarstvo: opća razmatranja

Financijska tržišta obavljaju funkciju preusmjeravanja sredstava od ekonomskih aktera koji imaju novčane viškove prema akterima kojima nedostaju novčana sredstva. Nepotrošeni se dohodak preko financijskog sustava investira u produktivnije svrhe čime se potiče rast nacionalnog gospodarstva. Zbog toga je posebno bitna alokativna funkcija financijskih institucija i tržišta. Raspoloživa sredstva usmjeravaju se u profitabilne pothvate koji će ostvarivati najveće profite. Time se povećava efikasnost raspodjele sredstava u sustavu te se ostvaruju najveći povrati, odnosno postižu najveće stope ekonomskog rasta. Paralelno se alociraju i disperziraju različite vrste rizika, pa povremeni negativni događaji imaju manje negativne učinke na tvrtke i pojedince koje izravno i neizravno pogađaju.

Alokaciju kapitala prati jednako važna alokacija i disperzija rizika.

Pretpostavimo da financijsko tržište ne postoji. S jedne strane imamo osobe koje potroše manje nego što zarade i imaju višak sredstava. To mogu biti kućanstva, poduzeća, država ili strani državljani. Ako ne postoje financijska tržišta, oni će taj višak sredstava držati „u madracu“ jer neće znati na koji bi ga način mogli produktivno uložiti pa neće zarađivati nikakav prinos. S druge strane postoje pojedinci koji znaju kako produktivno uložiti neka sredstva, ali ne znaju kako doći do njih. Dakle, bez financijskog tržišta i financijskih posrednika nema prijenosa sredstava od štediša do dužnika; svaka strana trpi oportunitetne troškove i objema je lošije nego što bi bilo kada bi tržišta postojala. Jednom riječju, nema ekonomske efikasnosti.

Pretpostavimo da se osobe koje imaju višak i one koje imaju manjak sredstava ipak uspiju sresti (ali bez posredništva financijskih tržišta) i pokušaju se dogovoriti da jedan drugome posude sredstva uz neku naknadu. Opet se javlja niz problema. Osoba koja želi posuditi sredstva možda treba puno više sredstava od osobe koja želi štedjeti odnosno ulagati, ili obratno. Također, željena se dospijeća ne moraju podudarati – npr. nije teško pretpostaviti da netko želi štedjeti godinu ili dvije, dok neka druga osoba treba sredstva i spremna ih je vraćati na rok od deset godina (sjetite se samo na koliki se rok uzimaju stambeni ili investicijski krediti).

Čak i da se dvije osobe sretnu, da im se poklopi iznos sredstava koji je jedan spreman dati, a drugi uzeti te da im se poklapa željena ročnost štednje/investicija, javlja se problem rizika otplate. Ukratko, kreditor potpuno ovisi o tome hoće li mu dužnik uspjeti vratiti novac. Financijski posrednici rješavaju ovaj problem učinkovito posuđujući velikom broju zajmoprimaca čime disperziraju rizike i pomoću koncepta velikih brojeva mogu s velikom pouzdanošću procijeniti kolika će im biti stopa naplate. Slična situacija zbiva se s likvidnošću zajmova. Jednom posuđena sredstva postaju nelikvidna jer se zajmovima u nerazvijenim financijskim sustavima ne trguje na sekundarnom tržištu. U situaciji kada ne postoji bankarski sustav, teško je vjerovati da bi se mogao razviti sustav faktoringa ili čak sekuritizacije.

Posljednja, i možda najvažnija prednost financijskih posrednika, ogleda se u informacijskoj intermedijaciji. S obzirom da su banke kao financijski posrednici najstručnije za posao koji obavljaju, razvile su niz tehnika pomoću kojih rješavaju problem asimetričnosti informacija. U svojoj najjednostavnijoj inačici, ako banka želi odobriti kredit klijentu, dovoljno je da pregleda njegove financijske transakcije u posljednjim razdobljima te da pomoću toga predvidi njegov okvir ponašanja i procijeni hoće li takvoj osobi isplatiti zajam (i uz koju kamatnu stopu) ili ne. Fizičke osobe s viškom sredstava nemaju takve mogućnosti, a čak i kada bi dostupnima imale sve informacije o dužniku koje ima neka banka, trebale bi imati razvijen čitav njih stručnih znanja pomoću kojih će procijeniti financijsku sliku dužnika te njegovu buduću mogućnost otplate zajma. U krajnjoj liniji, banke kao financijski posrednici mogu međusobno surađivati i razviti registar kredita (kod nas poznat kao HROK) ili sličan proizvod pomoću kojega mogu procjenjivati financijsku situaciju svakoga potencijalnog korisnika kredita, a ne nužno samo postojećih klijenata banke.

Banke su specijalisti za obradu informacija i postižu niže jedinične troškove (ekonomije obujma) u takvim poslovima.

Banke su zaslužne i za smanjenje transakcijskih troškova zahvaljujući ekonomijama razmjera. Financijsko je posredovanje sustav s visokim fiksnim i niskim varijabilnim troškovima pa su banke efikasnije od alternativnih oblika financijskog posredovanja, a pogotovo u odnosu na nepostojeće financijsko tržište. Osim svih navedenih prednosti banaka kao financijskih posrednika, banke imaju i važnu ulogu u suzbijanju moralnog hazarda zajmoprimaca. S obzirom na velik broj dužnika te razvijena iskustva u posudbi financijskih sredstava, banke znaju na koje aspekte financijske konstrukcije moraju obratiti najveću pozornost te znaju kako kontrolirati ponašanje dužnika prema kojima su značajnije izložene.

Osim samih depozitno-kreditnih poslova kojima se banke bave u užem smislu, banke i srodne institucije pružaju i niz drugih korisnih financijskih usluga. One nude usluge domaćeg i međunarodnog platnog prometa, izdavanja kreditnih kartica, usluge operativnog i financijskog leasinga, investicijskog savjetovanja, usluge ulaganja u bankovne ili tuđe investicijske

fondove te niz savjetničkih poslova u vezi s tržištem kapitala kao što je izdavanje vrijednosnih papira.

Iako je udjel bankovnog sektora u ukupnom financijskom sektoru mjerjen veličinom aktive potkraj 2006. iznosio 76,4%, udjel šire definiranog bankovnog sektora (koji osim banaka uključuje usluge leasinga, stambenih štedionica, otvorenih i mirovinskih investicijskih fondova i dr.) još uvijek se kretao oko 90% cjelokupne imovine financijskog sektora u Hrvatskoj. Prema svim objektivnim međunarodnim mjerilima, taj su sustav tijekom ovoga desetljeća obilježili visok stupanj konkurencije, inovativnosti i stabilnosti što je rezultiralo ulaskom aktivnih kamatnih stopa hrvatskih banaka u interval Eurozone o čemu smo pisali u prethodnim brojevima HUB Analiza.

II. Ekonomski utjecaj banaka na sustav u cjelini

Može li se kvantificirati ekonomski utjecaj bankarskog sektora na gospodarstvo u cjelini?

Najvidljiviji izravni učinak očituje se zapošljavanjem u bankarskom sektoru. Prema podacima FINA-e, banke su u 2006. godini imale oko 18 tisuća zaposlenih, što predstavlja 1,3% ukupno zaposlenih u Hrvatskoj. Kada se bankarskom sektoru dodaju i ostali povezani sektori koji su pretežno u vlasništvu banaka¹ (tzv. industrija fondova, društva za leasing, stambene štedionice), ukupna zaposlenost u razdoblju od 2002. do –2006. narasla je sa 23 tisuće na 25,5 tisuća što u promatranome razdoblju iznosi oko 1,7% ukupno zaposlenih osoba u Hrvatskoj.

Prosječne neto plaće u bankarskom sektoru znatno su više od prosječnih plaća u državi te su krajem 2006. godine iznosile 6.768 kuna nasuprot 4.848 koliko je iznosila prosječna neto plaća u Hrvatskoj. Promatrano u postocima, plaće u bankarskom sektoru bile su krajem 2002. godine 41% više od hrvatskog prosjeka, da bi do kraja 2006. godine ta razlika narasla na 48%. To pokazuje da plaće u bankarskom sektoru nisu samo znatno više, nego i da rastu brže od prosjeka². Zanimljivo je da je prosječna bruto plaća od kraja 2002. godine, kada je bila 50% viša od hrvatskog prosjeka, do kraja 2006.

Banke i povezana društva zapošljavaju 1,7% ukupno zaposlenih u Hrvatskoj. Ti su zaposleni natprosječno obrazovani i natprosječno plaćeni što je tipično za sektor s većom dodanom vrijednošću. Samo se na takvim sektorima zasniva gospodarski razvoj.

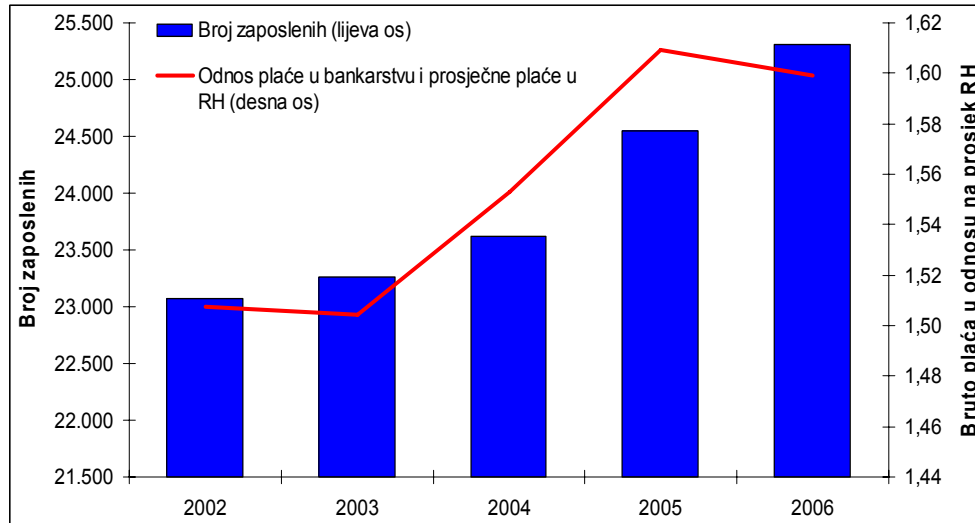
¹ Državni zavod za statistiku promatra dvije kategorije financijskog posredovanja – ukupni sektor financijskog posredovanja te sektor financijskog osiguranja bez mirovinskih fondova i osiguranja. Statistika o zaposlenim osobama samo u bankama za sada se ne objavljuje na redovnoj bazi.

S obzirom na to da bankarski sektor ima većinski udio u udjelu otvorenih investicijskih fondova, društvima za leasing te u stambenim štedionicama, on čini preko 95% zaposlenih u kategoriji financijskog posredovanja bez mirovinskih fondova i osiguranja. Također, budući da banke imaju većinske udjele u mirovinskim fondovima, pretpostavili smo da kategorija financijsko posredovanje bez osiguranja i mirovinskih fondova aproksimira broj zaposlenih u širem bankarskom sektoru.

² Pretpostavlja se da su prosječne plaće u bankarskom sektoru (bruto i neto) jednake prosječnim plaćama u sektoru financijskog posredovanja, osim mirovinskih fondova i osiguranja.

godine bila 60% viša od hrvatskoga prosjeka. Veća razlika iznad prosjeka po osobi bruto plaće posljedica je sustava progresivnog oporezivanja dohotka. To znači da zapošljavanje u bankarskom sektoru apsolutno i relativno više doprinosi državnome proračunu, a time i mirovinskom i zdravstvenom sustavu, od zaposlenja u većini drugih sektora.

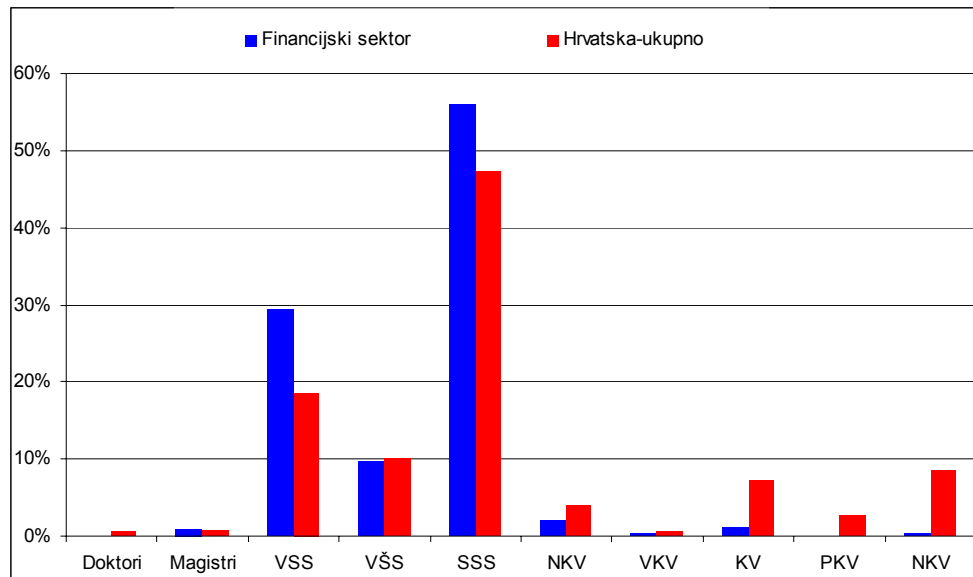
Slika 1. Broj zaposlenih i plaće zaposlenih u bankarskom sektoru

Izvor: DZS

Plaće su u bankarskom sektoru puno više od prosjeka ponajprije zahvaljujući većoj produktivnosti u odnosu na prosjek pa je u skladu s tim udio plaća u bankarskom sektoru u odnosu na ukupan zbroj plaća u gospodarstvu iznosio 2,4% neto i 2,6% bruto u promatranome razdoblju. Veća produktivnost u bankarstvu posljedica je zapošljavanja natprosječno obrazovanih djelatnika u ovome sektoru. Može se zaključiti da je bankarski sektor jedan od ključnih poslodavaca u Hrvatskoj jer su zaslužni za zapošljavanje visokoobrazovanih ljudi kojima isplaćuju plaće znatno veće od hrvatskoga prosjeka.

Slika 2. Obrazovna struktura zaposlenih u financijskom sektoru

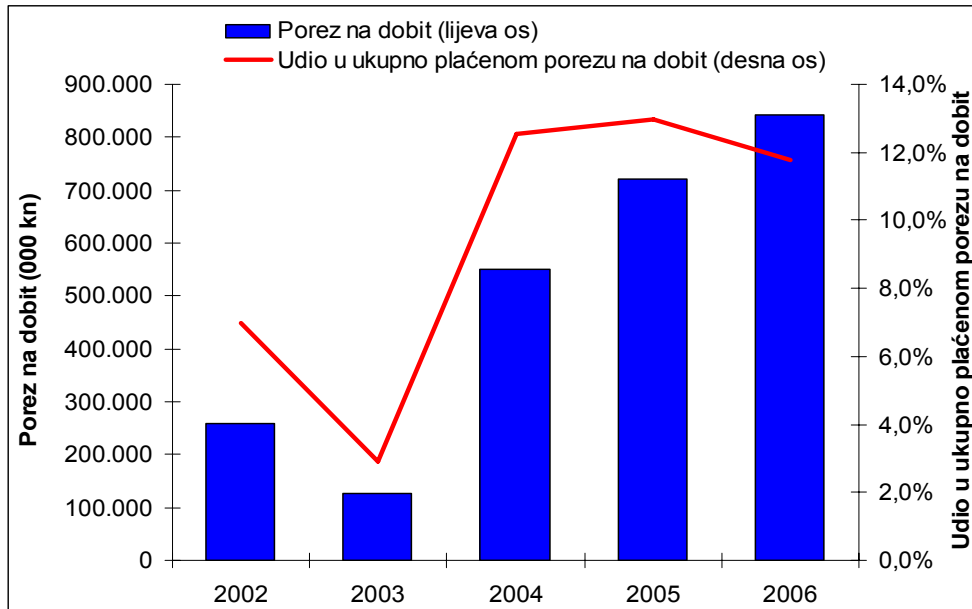
Izvor: DZS

Osim samoga broja zaposlenih i visine njihovih plaća bitno je spomenuti i druge čimbenike od koristi za zaposlenike, koji nisu kvantificirani u ovoj analizi. Prije svega, banke u Hrvatskoj ulažu značajne resurse u edukaciju svojih zaposlenika, bilo putem „in-house“ treninga ili iz vanjskih izvora. Ovakva ulaganja u zaposlenike dodatno povećavaju intelektualni kapital hrvatskih zaposlenika te povećavaju njihove sposobnosti i razinu produktivnosti. Uključenost u mreže međunarodnih banaka osigurava brz prijenos znanja s vodećih svjetskih financijskih tržišta.

Drugi, vrlo bitan, a ujedno i vidljiv doprinos bankarskog sustava nacionalnom gospodarstvu, očituje se u plaćenom porezu na dobit. Nakon što je početkom 2002. godine uspješno razriješena kriza u Riječkoj banci, bankarski sektor je ostvario dobit od 2,3 milijarde kuna. Tijekom 2003. i 2004. godine dobit banaka na godišnjoj razini rasla je stopama od 20%, da bi u 2005. godini dobit banaka narasla 7%, dok je u 2006. stopa rasta dobiti iznosila nepunih 5% te je ukupna dobit krajem 2006. godine iznosila 3,4 milijarde kuna. Zbog gubitaka iz prethodnih godina osnovica poreza na dobit bila je niža tijekom 2002. i 2003. godine te donekle 2004. godine da bi do 2005. godine efektivna porezna stopa iznosila 18%, a u 2006. 19,9% ukupne dobiti što znači da se efektivna porezna stopa de facto izjednačila s administrativnom. Promatrano u apsolutnom iznosu, ukupno plaćeni porezi na dobit u 2006. godini iznosili su 842 milijuna kuna, što je 11,8% ukupno uplaćenog poreza na dobit u Hrvatskoj. U ovaj broj nije uključena dobit ostalih pridruženih poduzeća u vlasništvu banaka (npr. stambenih štedionica, društava za upravljanje investicijskim fondovima, društava za upravljanje mirovinskim fondovima i sl.), tako da je ukupni učinak još i veći.

11,8% ukupno plaćenog poreza na dobit u Hrvatskoj plaćaju banke.

Slika 3. Ukupno plaćen porez na dobit u bankarskom sektoru i udio plaćene dobiti u ukupno prikupljenom porezu na dobit u Hrvatskoj

Izvor: HNB, Ministarstvo financija

Prethodno spomenute stope rasta dobiti u 2005. i 2006. puno su manje od stopa rasta kredita proteklih godina. To znači da se granična profitabilnost bankarskoga posla nalazi u padu: potrebno je odobriti sve veće i veće iznose kredita da bi se ostvarila jedna jedinica dobiti. Kako su prethodne HUB Analize pokazale da kamatne stope više ne odstupaju od prosjeka Eurozone, to znači da se udjel u zaposlenosti manji od dva posto i udjel u plaćenom porezu na dobit od gotovo 12% mogu objasniti samo vrlo velikom produktivnošću – ubrzanim tempom kreacije novih kredita i dodane vrijednosti po zaposlenom.

Prema istraživanju „500 najboljih“, sektor bankarstva bio je drugi po veličini novostvorene vrijednosti³ u 2002. godini, a prvi za poslovne godine od 2003. do 2005. Iako je u 2006. godini telekomunikacijski sektor imao oko 5% veću dobit od bankarske industrije, ukupni izdatci za zaposlene (kojih je u 28 banaka u 2006. godini bilo 17.676 nasuprot 8.817 zaposlenih u telekomunikacijskom sektoru) povećali su novostvorenu vrijednost u gospodarstvu tako da je udio bankarskog sektora u 1000 poduzeća s najvećim razinama dodane vrijednosti u gospodarstvu iznosio 10,7%. Dakle, bankarski sektor po iznosu novostvorene vrijednosti već je godinama sektor koji najviše pridonosi razvoju i rastu dodane vrijednosti. U prilog tome govori i podatak da su među vodećih 5 kompanija po novostvorenoj vrijednosti u 2005 i 2006. godini dvije bile najveće hrvatske banke.

³ Novostvorenu vrijednost izračunavaju FINA, ZAPI i Lider Press u svojoj publikaciji 500 najboljih. Novostvorena vrijednost se prema njihovoj metodologiji izračunava kao suma dobiti prije oporezivanja i ukupnih izdataka za plaće zaposlenih.

Tablica 1. Novostvorena vrijednost po glavnim djelatnostima, 2006. godina

Djelatnost	Novostvorena vrijednost (000 Eura)
1. Poslovne banke	1.007.385
2. Telekomunikacije	829.134
3. Građevinarstvo	641.441
4. Nafta, naftni derivati i plin	610.886
5. Ostala veleprodaja	504.830
6. Maloprodaja	498.466
7. Hrana, proizvodnja	497.345
8. Energetika	334.898
9. Hoteli i restorani	219.889
10. Financijsko posredovanje	206.636
Ukupno top 1000 poduzeća*	9.416.247

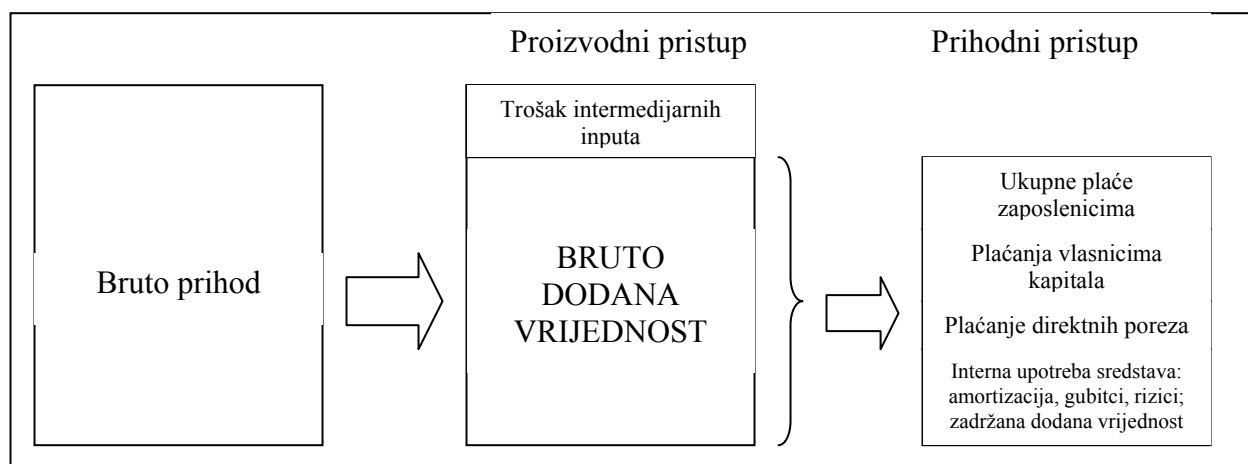
* Detaljnije o samoj metodologiji i podacima vidjeti u publikaciji 500 najboljih
Izvor: Lider press, FINA i ZAPI

U nastavku ćemo pokušati procijeniti koliki je udjel bankarskog sektora u bruto dodanoj vrijednosti cjelokupnoga gospodarstva. Bruto dodanu vrijednost u gospodarstvu procjenjujemo prilagodbom dohodovne metode na način da promatramo sumu svih troškova za zaposlene, neto dobiti, plaćenog poreza na dobit te troškova rezerviranja za gubitke. Time smo pretpostavili da se razlika između ukupne dobiti i isplaćenih dividendi i kamata vlasnicima koristi u terminologiji nacionalnih računa kao interna upotreba sredstava. To znači da smo pretpostavili da su rezerviranja za gubitke uključena u izračun bruto dodane vrijednosti jer ulaze u internu upotrebu dodane vrijednosti. Detalji o načinu izračuna prikazani su u sljedećem okviru.

Bruto dodana vrijednost kao mjera produktivnosti bankarskog sektora (priredeno na temelju Swiss financial center watch) http://www.sfcw.ch/pages/home/documents/Monitoringbericht_2006_klein.pdf

Dodana vrijednost odnosi se na svu vrijednost stvorenu tijekom proizvodnje nekog dobra ili usluge. Faktori proizvodnje uključuju rad, zemlju i kapital te se promatra u kojoj se mjeri doprinosom faktora podiže vrijednost proizvoda. Prema tome, ukupni dohodci svih faktora proizvodnje također pokazuju ukupnu dodanu vrijednost. Suma dodane vrijednosti u svakoj fazi proizvodnje jednaka je vrijednosti finalnog proizvoda. Ukupnu dodanu vrijednost domaćih faktora proizvodnje u nacionalnoj ekonomiji prikazuje BDP – bruto domaći proizvod. Dodana vrijednost je koncept pomoću kojeg je moguće raditi usporedbe među zemljama ili među različitim ekonomskim strukturama.

Postoje dva glavna načina računanja dodane vrijednosti: pristup finalne potrošnje ili proizvodni pristup i pristup pomoću dohodaka odnosno zarada svih faktora proizvodnje ili prihodni pristup. Ove se metode mogu okvirno ilustrirati na sljedećem dijagramu:

Izvor: SFCW

Obje metode vode do jednakog rezultata uz prilagodbu za indirektno poreze minus subvencije jer po definiciji vrijednost proizvedenih dobara i usluga mora biti jednaka ukupnim dohodcima faktora proizvodnje.

Kada se koncept dodane vrijednosti primjenjuje na financijski sektor pojavljuju se problemi. Mjerenje je outputa u uslužnom sektoru vrlo složeno zbog problema agregacije i kvalitete. Međutim, u financijskom se sektoru pojavljuju dodatni problemi jer je output nematerijalan. Output bi u financijskom sektoru trebala biti proizvodnja usluga deponentima i zajmoprimcima te pružanje ostalih bankarskih usluga.

Prihodi banaka većinom se sastoje od neto kamatnih prihoda – razlike između primljenih kamata (ponajprije od kredita) i plaćenih kamata (uglavnom na depozite). Razlika u računanju dodane vrijednosti za banke ili industrijski sektor pojavljuje se u tretiranju kamatnih troškova: za nefinancijsko trgovačko društvo plaćane su kamate element bruto dodane vrijednosti. S druge strane, banka je posrednik između štediša i investitora. Posredovanje je sam razlog postojanja banke te je neto kamatni prihod dio dodane vrijednosti. Kamatni trošak nije dio BDV-a, već je za banke to dio intermedijarnog troška.

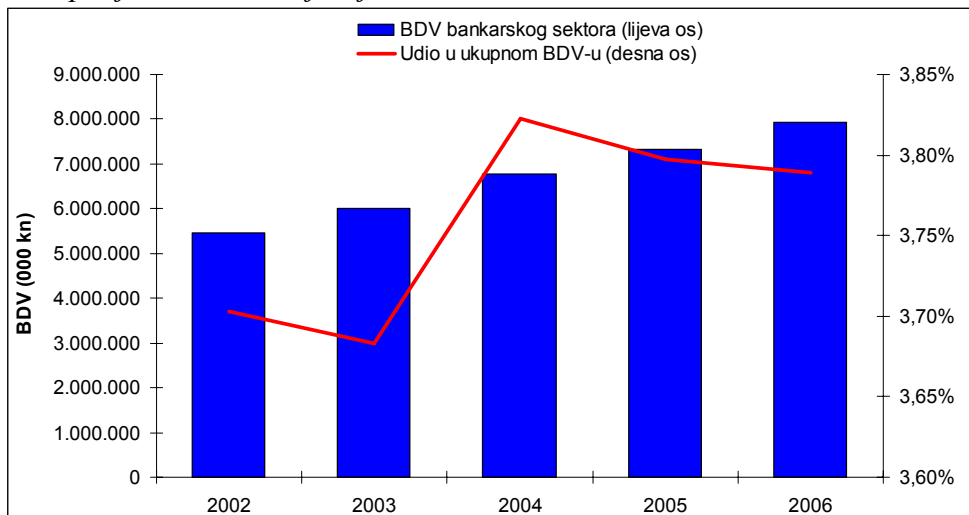
Output banaka je jednak ukupnim prihodima uključujući prihode od naknada i provizija. S druge strane, plaćanje naknada i provizija dio je intermedijarnog troška. Ukupni output (prema proizvodnom pristupu) sastoji se od neto kamatnog prihoda; prihoda od naknada i provizija; neto zarada ili gubitaka od trgovanja te ostalih nekamatnih prihoda. Trošak intermedijarnih inputa sastoji se od plaćenih naknada i provizija, troškova materijala u vezi s bankarskim poslovanjem, drugih operativnih troškova (ali ne i troškova osoblja) te ostalih troškova. Prema prihodnoj metodi, bruto dodana vrijednost jednaka je sumi troškova zaposlenih, plaćenih poreza na dobit, distribuiranih profita (u vidu dividendi i kamata) te interne upotrebe sredstava za stvaranje dodane vrijednosti. U ovoj se analizi koristimo prihodnim pristupom za aproksimativni izračun dodane vrijednosti u bankarstvu.

Slika 4 prikazuje procjenu bruto dodane vrijednosti nekonsolidiranog bankarskog sektora te njezin omjer prema ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti u gospodarstvu. Procijenjena bruto dodana vrijednost za bankovni sustav 2006. iznosila je gotovo 8 milijardi kuna, što predstavlja 3,8% bruto dodane vrijednosti cjelokupnoga gospodarstva. Dakle, razina produktivnosti bankarskog sektora nalazi se značajno iznad prosjeka ostalih sektora u ekonomiji jer 1,3% ukupno zaposlenih stvara oko 3,8% bruto dodane vrijednosti.

Banke stvaraju 3,8% bruto dodane vrijednosti u hrvatskom gospodarstvu.

Ako bismo procjenjivali bruto dodanu vrijednost konsolidiranoga bankarskog sustava pomoću udjela u aktivni financijskog sustava, procjenjujemo da konsolidirane bankarske grupe ili konglomerati zauzimaju oko 90% imovine cjelokupnoga financijskog sustava. Pod pretpostavkom da i ostali sektori ostvaruju jednake stope profitabilnosti i troškovne efikasnosti, možemo procijeniti da financijski sektor povezan s bankama u cjelini izravno ostvaruje oko 4,5% bruto dodane vrijednosti u gospodarstvu.

Slika 4. Bruto dodana vrijednost nekonsolidiranog bankarskog sektora i udio u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti u RH

Izvor: HNB, DZS

Kako se ovi podatci za Hrvatsku uklapaju u međunarodne usporedbe i trendove?

Analiza njemačke Deutsche Bank pokazuje da je u Njemačkoj cjelokupna financijska industrija treća industrija po udjelu u bruto dodanoj vrijednosti s udjelom od 5%. S druge strane, u Švicarskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu, banke i osiguravajuće kuće zauzimaju 10%, odnosno 8% udjela u bruto dodanoj vrijednosti dok je u ostalim promatranim zemljama (Italija, Španjolska) taj udio prosječno oko 5%, dakle slično kao u Njemačkoj. Također, od ukupnog udjela u bruto dodanoj vrijednosti financijskog sustava u Njemačkoj, udio užeg bankarskog sektora iznosi oko 70%, što je oko 3,5%

bruto domaće vrijednosti. Podatci su dakle vrlo slični kao u Hrvatskoj. Analiza pokazuje još jednu zanimljivu činjenicu – u onim zemljama gdje je financijski sektor već imao dominantan utjecaj nad ostalim sektorima prije 1995. godine, do kraja 2005. godine taj je utjecaj čak i narastao, dok je u drugim zemljama udio bankarskog sektora u bruto dodanoj vrijednosti ostao stabilan.

Autori analize Deutsche Bank zaključuju da su ekonomije razmjera u financijskoj industriji uzrokovale porast koncentracije u bankarskom sektoru posljednjih godina što dovodi do porasta bruto dodane vrijednosti tog sektora. Također, autori primjećuju da zemlje s tržišno orijentiranim i liberaliziranim financijskim sustavom (npr. Švicarska i SAD) pokazuju puno pozitivniji trend od zemalja u kojima je državna intervencija izraženija. U tom smislu, očito je da pretjerana regulacija može dovesti do stagnacije udjela bankovnog sustava u dodanoj vrijednosti u dugom roku.

Promatra li se rast bruto dodane vrijednosti u Hrvatskoj po godinama, može se primijetiti da bruto dodana vrijednost u bankarskom sektoru raste otprilike po jednakim stopama kao i dodana vrijednost cjelokupnoga gospodarstva. Tako stoje stvari u prosjeku, međutim, iz godine u godinu dinamika se mijenja. Kao što je pokazala HUB analiza br. 3, stope profitabilnosti (ROE) u bankama u prosjeku padaju od kraja 2004. godine naovamo. U skladu s tim, od kraja 2004. godine postupno opada i udio bankarskog sektora u bruto dodanoj vrijednosti u gospodarstvu. Dakle, unatoč pokazateljima, stopa rasta kredita i bankovne imovine koji upućuju na značajan razvoj bankarskog sustava koji raste po vrlo visokim stopama, bankarski sektor se tijekom posljednje dvije godine zbog pada profitabilnosti ustvari razvija sporije od gospodarstva u cjelini. Vrijeme će pokazati je li riječ o saturaciji trajnijega karaktera ili tek o privremenom prekidu rastućega trenda.

Promotri li se kolika je profitabilnost bankarskog sektora te koliki se iznos dobiti isplaćuje vlasnicima u obliku dividendi, u razdoblju od 2002. do 2004. godine, prosjek ukupno isplaćene dividende u vodeće četiri banke po imovini iznosio je oko 50% bruto dobiti, dok je u 2005. i 2006. godini taj udio pao na oko 30%. Projiciramo li ove brojke na cijeli bankarski sektor, u razdoblju od 2002. do kraja 2006. godine vlasnicima je isplaćeno oko 5,9 milijardi kuna dobiti dok je više od 9,1 milijarde kuna ili gotovo dvostruko više - reinvestirano. Visoka se stopa reinvestiranja može zahvaliti razmjerno visokome očekivanom povratu na kapital proteklih godina u bankarstvu u Hrvatskoj.

Promotri li se udio isplaćenih dividendi u bruto domaćoj vrijednosti bankarskog sektora, prosjek isplata za vodeće četiri banke pao je s preko 20% u 2002. i 2003. godini na oko 11% u 2005. i 2006. godini. Dakle, kao što su priče o zaradi ekstraprofita banaka pretjerane⁴, tako ovi podatci

Udjel se bankovnog sektora u bruto dodanoj vrijednosti tijekom protekle dvije godine smanjuje otkad se smanjuje i stopa povrata na kapital.

Stopa reinvestiranja dobiti visoka je tako da u posljednje dvije godine na jedinicu isplaćene dividende dolazi deset jedinica dodane vrijednosti.

⁴ Vidjeti HUB analize broj 3. o profitabilnosti bankarskog sektora.

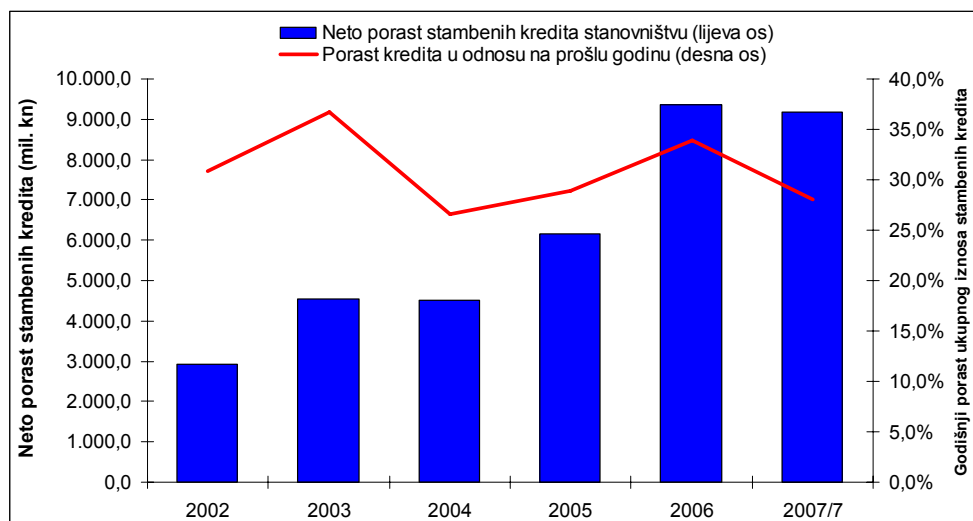
pokazuju da vlasnici banaka reinvestiraju značajniji dio ostvarene dobiti nazad u Hrvatsku, čime doprinose daljnjem razvoju domaćega gospodarstva. Pritom se udjel isplaćene dividende u bruto domaćoj vrijednosti smanjuje, tako da u posljednje vrijeme na jedinicu isplaćene dividende dolazi deset jedinica bruto dodane vrijednosti.

Bankarski sektor ima jak učinak i na stvaranje ekonomskih koristi koje se ne mjere u nacionalnim računima. Dosadašnja analiza pruža informacije o usko definiranom udjelu sektora u BDP-u, ali podcjenjuje stvaran utjecaj na ekonomsko blagostanje koji se ostvaruje kroz složene dinamičke učinke. Na primjer, zahvaljujući bankarskom sektoru, stanovništvo i poduzeća danas mogu sigurno štedjeti, investirati svoja sredstva putem oročene štednje ili tržišta kapitala, a banke im pružaju savjete i usluge usmjerene poboljšanju financijske situacije što uključuje i upravljanje rizicima. Sve ove koristi bitno utječu na blagostanje stanovnika i razvoj hrvatskoga gospodarstva, ali nisu kvantificirane u ovom izvještaju. Također, bankarski sektor potiče rast investicija i – što je još važnije – povećava kvalitetu samih investicija (kroz selekciju, tj. prihvaćanje u prosjeku boljih i odbacivanje u prosjeku lošijih projekata).

Promotri li se jedna takva neizravna uloga bankarskog sektora u povećanju blagostanja, samo u prošloj godini banke su povećale iznos ukupno izdanih stambenih kredita za 9,4 milijarde kuna. Uzme li se u obzir da je prosječna cijena kvadrata novih stanova u 2006. godini iznosila 8.939 kuna, te uz pretpostavku da je prosječan kupljeni stan veličine 70 kvadratnih metara, banke su samo u prošloj godini omogućile kupnju oko 15 tisuća stanova.

Procjenjuje se da su banke tijekom 2006. putem stambenih kredita omogućile kupnju oko 15.000 stanova.

Slika 5. Stambeni krediti stanovništvu u RH

Izvor: HNB

Može se primijetiti da je do kraja srpnja 2007. nastavljen rast stambenih kredita po stopi od preko 25% na godišnjoj razini, ali se primjećuje da se rast kreditiranja zaustavio i na apsolutnoj i na relativnoj razini. Glavni razlog ovakvom razvoju događaja može se pripisati ograničavanju stope rasta plasmana u 2007. godini do maksimalno 12% godišnje što je nagnalo banke da smanje financiranje stambenih kredita u korist potrošačkih kredita koji nude znatno veće kratkoročne profitne marže. Porast im kamatnih stopa na globalnoj razini također nije išao u korist jer su kamate na svjetskom tržištu počele rasti. Tako su prosječne ostvarene kamatne stope na stambene kredite tijekom 2007. godine narasle s 4,75% na 4,92% čime su se vratile na razinu s početka 2006. godine, a to je u skladu s trendovima u Eurozoni.

Porast stambenog kreditiranja posljednjih godina nije doveo samo do porasta blagostanja stanovništva, već je pridonio i razvoju građevinskog sektora i svih srodnih djelatnosti. (Slično vrijedi i za sve ostale oblike kreditiranja). Dakle, kada bi se izračunu važnosti bankarskog sektora u Hrvatskoj dodali iznosi multiplikativnih učinaka, a time u izračun uključili svi neizravni utjecaji bankarskog sektora na gospodarstvo u cjelini, važnost bankarskog sustava bila bi znatno veća od prethodno procijenjene. Kada bi se bankarski sektor na neki način mogao „eliminirati“ iz domaćega gospodarstva, odnosno kada bi se njegova uloga maksimalno „suzila“, neto gubitak ne bi bio samo manjak 18 tisuća radnih mjesta, smanjenje prihoda od poreza na dobit od oko 850 milijuna kuna te jednokratni pad BDV-a za oko 4%, već bi posljedice bile mnogostruko pojačane za iznos multiplikativnih učinaka.

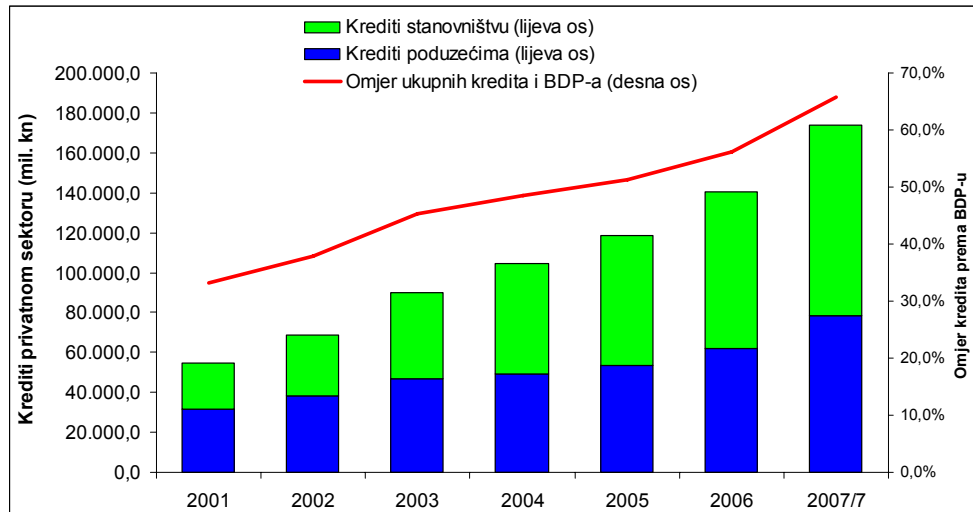
Na primjer, ukupne plaće zaposlenih u domaćim bankama 2006. godine iznosile su preko tri milijarde kuna. To bi značilo da bi se, „ukidanjem“ bankarskog sektora, ukupni doprinosi za zdravstvo, mirovinski sustav, porezi na dohodak i sl. - smanjili za gotovo 1,5 milijardi kuna.⁵ Nadalje, ostalih približno 1,5 milijardi kuna predstavlja gubitak neto plaća zaposlenih, koje imaju multiplikativan učinak na ostatak gospodarstva jer se taj iznos troši u drugim sektorima i ima pozitivan učinak na zaposlenost i profitabilnost drugih sektora. Također, svi ostali sektori koji tijesno surađuju s bankarskim sektorom (npr. informatički sektor; zaštitarski sektor itd.) suočili bi se s bitnim padom potražnje za svojim uslugama. Utjecaj kreditiranja banaka domaćeg sektora, kako stanovništva, tako i poduzeća također značajno sudjeluje u BDP-u. Uza sve navedeno, može se pretpostaviti da se sveukupni utjecaj (neizravni plus izravni) bankarskoga sektora na gospodarstvo može

---

⁵ Podijeli li se ukupan iznos troškova zaposlenika u 2006. godini (3,03 milijarde kuna) sa 18 tisuća zaposlenih u bankarskom sektoru, prosječni mjesečni troškovi po zaposlenom za poslodavce iznosili su oko 14 tisuća kuna. S obzirom da je prosječna neto plaća po zaposlenome u financijskom sektoru, prema podacima zavoda za statistiku, iznosila oko 7 tisuća kuna, može se vrlo grubo pretpostaviti da polovica od ukupnog iznosa troškova zaposlenih otpada na neto plaće, dok druga polovica predstavlja poreze i doprinose iz plaće i na plaću.

mjeriti dvoznamenkastim iznosima udjela u bruto dodanoj vrijednosti u gospodarstvu.

Slika 6. Ukupni krediti privatnom sektoru u RH

Izvor: HNB

Naposljetku treba istaknuti da banke proteklih godina nisu donijele veliku dobit samo svojim većinskim stranim vlasnicima. Na domaćoj su burzi trenutačno dionice 20 domaćih banaka. Svojevremeno su i dionice nekih većih hrvatskih banaka imale važnu ulogu u kapitalizaciji i likvidnosti Zagrebačke burze. Iako su danas neke banke samo formalno uvrštene na burzu, sekundarno trgovanje pojedinim dionicama prilično je aktivno. Neke od tih dionica zastupljene su u portfeljima domaćih institucionalnih ulagača, pa danas, kao i u prošlosti, koristi od rasta vrijednosti banaka i isplate dividendi ne pripada isključivo većinskim stranim vlasnicima. Koliko su te koristi stvarno iznosile, odnosno, je li povrat na bankarske dionice u prosjeku bio veći od povrata na druge dionice?

Koristi od razvoja bankarskog sektora imali su i veliki i mali dioničari hrvatskih banaka, a ne samo strani vlasnici.

Promatraju li se banke čijim se dionicama prometovalo u 2006. godini u iznosu od barem 30 milijuna kuna („kriterij investibilnosti“), taj kriterij zadovoljavaju sljedeće banke: Centar banka (CEBA), Gospodarsko kreditna banka (GKBA), Jadranska banka (JDBA), Karlovačka banka (KABA), Kreditna banka Zagreb (KBZ), Privredna banka Zagreb (PBZ), Podravska banka (PDBA), Erste i Steiermarkische banka (RIBA), Slatinska banka (SNBA), i Zagrebačka banka (ZABA). Radi jednostavnosti, promatraju se samo cijene redovnih dionica banaka.

Sljedeća tablica pokazuje kretanje cijena najlikvidnijih bankarskih dionica od kraja 2004. do kraja trećeg kvartala 2007. godine.

Tablica 2: Cijene najlikvidnijih bankarskih dionica

Dionica	Cijena 31.12.2004	Cijena 31.12.2005	Cijena 31.12.2006	Cijena 30.9.2007	Prosječni godišnji porast 31.12.2004-30.9.2007
CEBA-R-A	300,00	584,99	1100,00	1380,00	74,2%
GKBA-R-A*	60,00	160,00	319,95	335,83	87,1%
JDBA-R-A	3805,00	6400,00	12500,00	19400,00	80,8%
KABA-R-A	140,00	151,50	312,00	365,00	41,7%
KBZ-R-A	99,98	235,00	305,00	303,50	49,7%
PBZ-R-A	501,01	582,00	1122,00	1821,01	59,9%
PDBA-R-A**	750,01	1800,00	5122,33	5109,21	100,9%
RIBA-R-A	290,00	369,00	550,00	888,00	50,2%
SNBA-R-A***	900,00	965,00	2052,12	2700,00	49,1%
ZABA-R-A	3300,00	4050,01	6950,00	11630,00	58,1%
CROBEX	1565,80	1997,50	3209,50	5037,20	52,9%
Prosjek prinosa		68,6%	93,0%	32,5%	65,2%
Medijan prinosa		47,7%	94,0%	28,5%	59,0%
Prinos CROBEX		27,6%	60,7%	56,9%	52,9%

* Prilagođeno; 2007. izvršena je dokapitalizacija; pretpostavlja se da su mali dioničari sudjelovali

** Prilagođeno; 2006. izvršen je stock split i dokapitalizacija; pretpostavlja se da su mali dioničari sudjelovali

*** Prilagođeno; 2006. napravljen je stock split

Napomena: dividende koje su banke plaćale dioničarima nisu uzete u obračun

Rezultati pokazuju da su dionice bankarskog sektora u protekle tri godine dioničarima pružale veće prinose od prosjeka tržišta. Dok je prosječni povrat na indeks domaćeg tržišta kapitala iznosio iznimno visokih 52,9%, bankarske su dionice imale prosječni povrat od čak 65,2% na godišnjoj osnovi, dok je medijan iznosio 59,0%. Do kraja 2006. godine razlika u korist bankarskog sektora bila je još i veća; tako je prosječan godišnji porast u 2005. i 2006. u bankarskom sektoru iznosio 77,2% (medijan 62,8%) u odnosu na prosječni godišnji prinos CROBEX-a od 43,2%.

Tijekom 2007. godine bankarski je sektor izašao iz fokusa investitora te su bankarske dionice prosječno narasle oko 30% u odnosu na 56,9% koliko je iznosio rast domaćeg indeksa. Očito je da su investitori unaprijed procijenili da će administrativne mjere u vidu ograničavanja rasta plasmana značajno utjecati na smanjenje profitabilnosti banaka, posebno onih manjih i srednjih čije su dionice izlistane na burzi, čime je sektor izgubio na atraktivnosti. Dakle, iako se i prinos od 30% može smatrati visokim, rast drugoga dijela dioničkoga tržišta tijekom 2007. godine pokazuje da je povrat na bankovne dionice bio relativno nizak.

Imajući u vidu tako brz rast neto vrijednosti cjelokupnoga bankovnog sektora; prikazujući činjenicu da su dionice mnogih banaka još uvijek izlistane na burzi pri čemu mijenjaju vlasničku poziciju uglavnom između hrvatskih investitora pri čemu se ostvaruju značajni kapitalni dobitci, te imajući u vidu da su u prošlosti brojni i mali i veliki dioničari kapitalizirali

Upravo zbog restrukturiranja, novih procesa i produkata i pristupa inozemnom kapitalu, sve su bankarske dionice osiguravale natprosječne povrate do 2007. da bi ove godine, zbog mjera HNB-a, bankarske dionice izašle iz fokusa investitora.

svoje vlasničke udjele (neki su prodali banke stranim investitorima uz značajnu premiju tržišne iznad knjigovodstvene vrijednosti), možemo samo nagađati o iznosima neizravnih koristi koje su se pritom pojavile: na primjer, tko zna koliko je stanova kupljeno novcem od prodaje bankarskih dionica, koliko je utrošeno na vlastito obrazovanje i obrazovanje djece, koliko je kapitala preusmjereno u neke druge gospodarske aktivnosti itd.

III. Umjesto zaključka: „Opasne veze“ Škotske i Hrvatske

Kada su u Škotskoj prije nekoliko godina izračunali da bankovni sektor predstavlja 7% BDP-a, da izravno i neizravno zapošljava više od 100.000 ljudi, da su šesto najveće financijsko središte u Europi i da se 10 od 20 najvećih tvrtki u škotskom gospodarstvu bavi financijskim uslugama, Škoti su s čuđenjem ustanovili da njihova statistika uopće ne omogućava praćenje BDP-a i zaposlenosti za bankovni sektor odvojeno od nekih drugih dijelova uslužnoga sektora. Zabrinuli su se jer su shvatili da je politika oduvijek promatrala financijski sektor kao predmet regulacije zanemarujući njegovu razvojnu funkciju. I zapitali su se što to znači u uvjetima globalizacije u kojima se mjesta donošenja ključnih strateških odluka odvajaju od jedinica za operacije koje se nalaze u raznim zemljama pri čemu oni sami nemaju potpunu kontrolu nad upravama povezanih društava u drugim zemljama. Upitali su se neće li takva međunarodna ekspanzija škotskih banaka umanjiti koristi za škotsko gospodarstvo? Zaključili su da moraju naučiti mjeriti i razumijevati ukupnu dodanu vrijednost banaka koja se stvara u Škotskoj i koja proizvodi korist za cjelokupno škotsko gospodarstvo.

Iako na daleko nižem stupnju financijskog razvitka, u drugom kontekstu i s bitno drukčijom financijskom poviješću, mogli bismo reći da slično vrijedi i u Hrvatskoj, samo sa suprotnim predznakom. Preokret u načinu gledanja na bankarstvo, od objekta kontrole i regulacije u subjekt gospodarskog i društvenog razvitka u uvjetima globalizacije, neće biti ni brz, ni jednostavan. Povijesna transformacija bankovnoga sustava, koja se dogodila od 1999. naovamo, dovela je do promjene rezidentnosti vlasnika, no time su dobiveni vlasnici koji omogućavaju pristup znanju i kapitalu na svjetskom financijskom tržištu. Od toga je koristi imalo cjelokupno hrvatsko gospodarstvo, baš kao što su Škoti, iz posve obratne perspektive, shvatili da će se koristi od međunarodne ekspanzije njihovih banaka reflektirati u gospodarstvima nekih drugih zemalja pa su se na trenutak pobjerali za vlastito. Uistinu, tijekom proteklih nekoliko godina otvoreni pristupi znanju i kapitalu maksimalno su kapitalizirani te su bankarski proizvodi i uvjeti kreditiranja dovedeni na razinu koja se može uspoređivati čak i s nekim zemljama Eurozone. Dokle je god bankarstvo „dobar business“ taj će se proces nastaviti sa svim teško mjerljivim, ali pozitivnim učincima koje smo pokušali sistematski prikazati u ovom radu.

Literatura

„500 najboljih“, razna izdanja; ZAPI; Lider press, FINA i ZAPI

Bilten o bankama br. 14, Hrvatska narodna banka

Gross value-added in the financial sector, Deutsche Bank Group Research, dostupno na: http://www.dbresearch.com/PROD/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD000000000208199.pdf

How is GDP Calculated, The Scottish Government statistics, dostupno na: <http://www.scotland.gov.uk/Topics/Statistics/Browse/Economy/GDP/GDPcalc#mod290440>

Overview of Scotland's Financial Services Industry, Scottish financial Enterprise, dostupno na: http://www.sfe.org.uk/info/overview_scottish_financial_industry

The economic & social benefits of air transport, International air transport association, dostupno na: <http://www.iata.org>

The Economic Value of the Financial Services Industry in The Bahamas, Oxford Economics, dostupno na: http://www.bfsb-bahamas.com/news_photo/EIA.pdf

The Strategy for the Financial Services Industry in Scotland - 2006 Annual Report, The Scottish Government Publications, dostupno na: <http://www.scotland.gov.uk/Publications/2006/05/12163232/0>

The Swiss Financial Center as a value added system (June 2006), Swiss financial Center Watch, dostupno na: http://www.sfcw.ch/pages/home/documents/Monitoringbericht_2006_klein.pdf

UN 1993 SNA (System of national accounts), dostupno na: <http://unstats.un.org/unsd/sna1993/toctop.asp?L1=1>

USA Financial services fact book, dostupno na www.iii.org

Web stranice kanadske udruge banaka, www.cba.ca

Web stranice konzultantske kuće Oxford Economics <http://www.oef.com>

Metodološki dodatak – kako izračunati BDV u financijskom sektoru

Podatci o računu dobiti i gubitaka dobiveni su iz agregiranog statističkog izvješća HNB-a, dostupnog na stranici:

<http://www.hnb.hr/supervizija/agregirano-izvjesce/h-agrerirano-izvjesce.htm>

Prema prihodnoj metodi, bruto dodana vrijednost jednaka je sumi troškova zaposlenih, plaćenih poreza na dobit, distribuiranih profita (u vidu dividendi i kamata) te interne upotrebe sredstava za stvaranje dodane vrijednosti. Budući da nemamo podatke o internoj upotrebi sredstava za stvaranje dodane vrijednosti, pretpostavili smo da se razlika između ukupne dobiti i isplaćenih dividendi i kamata vlasnicima koristi u terminologiji nacionalnih računa kao interna upotreba sredstava. To znači da smo pretpostavili da su rezerviranja za gubitke uključena u izračun bruto dodane vrijednosti jer ulaze u internu upotrebu dodane vrijednosti.

(u 000 kn)	2003	2004	2005	2006
NETO KAMATNI PRIHOD	6.330.730	6.456.754	7.038.132	7.690.696
NETO NEKAMATNI PRIHOD	1.953.266	2.843.051	2.963.377	3.222.212
BRUTO DOBIT	8.283.996	9.299.805	10.001.509	10.912.908
Troškovi zaposlenika	2.546.278	2.525.692	2.739.281	3.026.650
Amortizacija	666.762	755.307	756.445	813.993
Ostali troškovi	1.619.666	1.774.306	1.926.789	2.155.427
NETO PRIHOD IZ POSLOVANJA PRIJE REZERVIRANJA ZA GUBITKE	3.451.290	4.244.500	4.578.994	4.916.838
TROŠKOVI REZERVIRANJA ZA GUBITKE	597.805	551.730	490.824	680.498
DOBIT (GUBITAK) PRIJE OPOREZIVANJA	2.853.485	3.692.770	4.088.170	4.236.340
POREZ NA DOBIT	125.729	550.972	722.303	841.527
<i>DOBIT (GUBITAK) POSLIJE OPOREZIVANJA</i>	<i>2.727.756</i>	<i>3.141.798</i>	<i>3.365.867</i>	<i>3.394.813</i>
Bruto dodana vrijednost (Troškovi zaposlenika + neto prihod iz poslovanja prije rezerviranja za gubitke)	5.997.568	6.770.192	7.318.275	7.943.488
BDV ukupno tekući (RH)	162.856.619	177.128.000	192.718.000	209.653.000
Udio banaka u BDV-u	3,68%	3,82%	3,80%	3,79%

U 2006. godini bruto dodana vrijednost u bankarskom sektoru iznosila je 7,943 milijarde kuna, što je 3,79% ukupne bruto dodane vrijednosti u Hrvatskoj.